

Poljanski rojak Aleš Ušeničnik – ne le filozof, ampak tudi pesnik*



Aleš Ušeničnik, stolni prošt Ignacij Nadrah in Franc Ušeničnik med pogovorom na vrtu Alojzijevejšča, leta 1947. (hrani Nadškofijski arhiv Ljubljana)

I

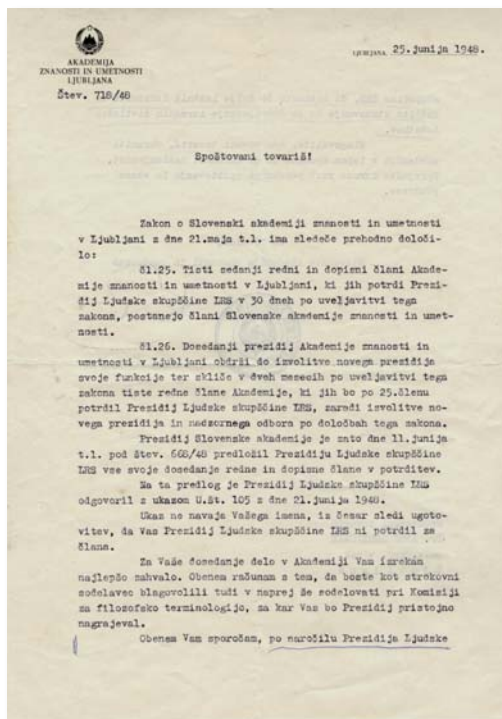
Poljanski rojak Aleš Ušeničnik (1868–1952) se je v slovensko kulturno in duhovno zgodovino zapisal kot eden naših najvidnejših in najpomembnejših filozofov in teologov. S svojimi objavami je v prvi polovici 20. stoletja odločilno vplival na idejne tokove in usmeritve v slovenskem prostoru. Njegova temeljna dela, kot sta npr. *Uvod v filozofijo* ali *Filozofski slovar*, so v marsičem še danes uporabni priročniki, ki jim tudi drugače misleči in idejni nasprotniki ne odrekajo veljave ter pomena. Na marsikaterem področju je opravil resnično pionirsko delo, npr. na področju sociologije, kjer je že leta 1910 v slovenščini objavil prvi sistematični učbenik za sociologijo, ki je za tiste čase presenetljivo moderen, s tem da poudarja pomen pragmatičnih raziskav in pomen sistematičnega zbiranja statističnih podatkov; z njim je za več kot pol stoletja prehitel naše marksistične sociologe.

* Članek povzema vsebino predavanja in diskusije na spominskem večeru 7. decembra 2008, v Kulturnem domu Poljane.

Kot filozof se je po eni strani skušal čim bolj distancirati od vsakodnevnih strankarskih trenj in razprtij, po drugi strani pa je s svojo znanstveno avtoriteto in ugledom, ki ga je užival, pogosto dejavno posegal v družbena dogajanja, zlasti ko je šlo za zahtevne podvige na področju znanosti in kulture. Njegova vloga je bila pomembna pri ustanavljanju ljubljanske univerze (1919), v katero se je kot ena prvih članic vključila Teološka fakulteta, ki je nastala iz bogoslovnega semenišča, kjer je Ušeničnik takrat predaval že več kot dvajset let. Ušeničnik je po štirih letih postal tudi rektor novo ustanovljene univerze, na kateri je nato nepretrgoma deloval še več kot dvajset let.

Še pomembnejši pa so njegovi napori in prizadevanja za ustanovitev naše najvišje znanstvene ustanove – Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Že kot mlad duhovnik se je pridružil skrivnemu društvu, o katerem nam je le malo znane-ga. Vemo, da so to društvo leta 1893 ustanovili ljubljanski bogoslovci in ga po vzoru nekdanje *Academiae operosorum*, ki je bila v stavbi ljubljanskega semenišča ustanovljena že pred dvesto leti, prav tako poimenovali *Academia operosorum*. Ušeničnik je bil – po pričevanju pisatelja Finžgarja – med najbolj delovnimi člani obnovljene *Academiae operosorum*, ki naj bi postala zametek prave nacionalne akademije znanosti, a je kmalu zamrla. Vendar Ušeničnik misli na ustanovitev nacionalne akademije tudi pozneje ni opustil, ampak ji je posvetil veliko svoje energije. Zato ni naključje, da je bil leta 1937 na ustanovnem občnem zboru izvoljen za predsednika *Društva Akademije znanosti in umetnosti*, iz katerega je bila naslednje leto tudi z zakonom ustanovljena *Akademija znanosti in umetnosti*, v katero je bil takoj nato uradno imenovan kot eden njenih prvih sedmih rednih članov.

Znana je žalostna usoda, ki je zaslužno osebnost naše kulturne zgodovine doletela po koncu 2. svetovne vojne. »Ljudska oblast« je Aleša Ušeničnika tik pred njegovim 80. rojstnim dnevom »nagradila« s tem, da ga je 21. junija 1948 izbrisala iz seznama slovenskih akademikov. S tem pa njegovo ime nikakor ni bilo izbrisano iz kulturnega spomina: *damnatio memoriae* je kazen, ki je nesmiselna in neizvedljiva. Tega se je zavedal tudi takratni glavni tajnik SAZU Fran Ramovš, ki se akademiku Ušeničniku ni odrekel, ampak je pokazal državljanski pogum in mu že nekaj dni po uradnem izbrisu, 3. julija 1948, ob življenjskem jubileju poslal pristrčno čestitko, v kateri je med drugim zapisal: »*Delo je bilo vsebina vašega življenja, delo, posvečeno dobri misli in poštenemu človeku.*« Celó takratnemu predsedniku SAZU Francetu Kidriču (očetu Borisa Kidriča), ki je pred tem vladi izrecno predlagal potrditev vseh dotedanjih članov (torej tudi Aleša Ušeničnika), je bilo ob herostratskem dejanju takratnih oblasti nerodno. Tako lahko – vsaj med vrsticami – razberemo iz pisma, datiranega 25. junija 1948, v katerem mora Kidrič kot predsednik SAZU Ušeničnika obvestiti o uradnem izbrisu, a mu hkrati osebno izreka »*najlepšo zahvalo za dosedanje delo v Akademiji*« in izraža upanje, »*da boste kot strokovni sodelavec blagovolili v naprej še sodelovati pri Komisiji za filozofsko terminologijo*«. Pismo, kjer mu zagotavlja tudi nekatere (za tedanje razmere ne zanemarljive) gmotne ugodnosti, zaključuje z besedami:



Prva stran pisma, v katerem France Kidrič obvešča Aleša Ušeničnika, da ni več član SAZU.
(hrani Nadškofijski arhiv Ljubljana)

2

Aleš Ušeničnik je bil – kljub svoji skromnosti in preprostosti – v bistvu precej zapletena, mnogoplastna osebnost. Presenetljivo je, da je svojo pot začel kot pesnik iskreno in globoko doživetih ljubezenskih pesmi. V tem pogledu nas spominja na grškega filozofa Platona, ki je tudi začel kot pesnik in v mladosti kar nekaj časa okleval med poezijo in filozofijo, za katero se je odločil šele pod vplivom srečanja s karizmatično Sokratovo osebnostjo. Podobno je začel svojo pot tudi drug antični mislec, ki je bil Ušeničniku pozneje morda še bolj pri srcu, Avrelij Avguštin, ki se je s svojimi mladostnimi prvenci celo udeležil nekega dramskega tekmovanja v Kartagini.

»Blagovolite ohraniti Akademijo v lepem spominu in ji ohraniti naklonjenost. Sprejmite izraze prav posebnega spoštovanja in vdane pozdrave.«

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je skušala krivico, storjeno Ušeničniku, po naši politični odjugi popraviti, zato ga je postumno rehabilitirala in ponovno polnopravno vključila v seznam rednih članov. Da pa rehabilitacija ne bi bila le gola formalnost, se je njegovemu spominu oddolžila tako, da je ob 50-letnici njegove smrti, v sodelovanju s Teološko fakulteto, priredila simpozij (25. in 26. februarja 2003), kjer je 28 razpravljavcev skušalo z različnih vidikov čim bolj vsestransko osvetliti Ušeničnikovo osebnost ter pomen in odmevnost njegovega dela.¹

Kljub vsestranski osvetlitvi pa med referati tega simpozija pogrešamo prispevek o Ušeničnikovi pesniški ustvarjalnosti. Zato se bom v kratkem prikazu omejil predvsem na ta pogosto po krivici pozabljen vidik Ušeničnikove dejavnosti.

1 Gradivo simpozija je izšlo v skupni izdaji Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter Teološke fakultete, v zborniku z naslovom *Aleš Ušeničnik, Čas in ideje. 1868–1952*, ki sta ga uredila Matija Ogrin in Janez Juhant (Celje, Ljubljana, 2004).

Še bolj presenetljivo je, da je poznejši vodilni katoliški mislec in filozof svoje pesniške prvence najprej objavljaj v liberalno usmerjenem Ljubljanskem zvonu, ki je veljal za osrednjo slovensko literarno revijo. Glede na dejstvo, da je bil Ušeničnik gojenec Alojzijevejšča, ki je bilo nekakšno malo semenišče, nas ne preseneča, da je svoje zaljubljene pesmi objavljaj pod psevdonimi.

Oglejmo si eno prvih objavljenih pesmi, ki je izšla v Ljubljanskem zvonu, leta 1888, pod psevdonimom L-j.

*S*pomin na zimski večer

*Z rokó si mehko me objela,
na meni, deklica slonela,
in ljubo sem se nagnil nate,
poljubil te na kodre zlate.*

*Tihótno bílo je po vasi,
kot je navadno v zimskem časi,
polnoč je ura v stolpu bila,
midva pa sva se še ljubila ...*

Ni kaj, pesem je kratka, a iskreno doživeta.

Lahko bi rekli, da se v njej napoveduje obetaven pesniški talent.

Lahko bi rekli, da je v njej nekaj vmesnega med preprostostjo Jenkovih Obrazov in impresivnostjo Murnove lirike.

Lahko bi rekli, da se v njej že nakazuje motivika Cankarjeve Erotike, ki bo sicer izšla šele 11 let pozneje.

Podobna, iskreno doživeta, erotična čustva vejejo tudi iz drugih pesmi, ki so z istim psevdonimom objavljene v istem letniku Ljubljanskega zvona. To velja npr. za malo daljšo pesem, ki se, prav tako kot prejšnja, dogaja v zimskem času in ima naslov Ljubezen.

*L*jubezen

*Sanjavo veje mir po snežnih vrsih
In diha mehko v tihi dol ...
Povsodi mir – le v trudnih mojih prsih
Vihrá moreče svétska bol!*

*Pritisnil strástno na srcé kipeče
Sem déklico, nebesko stvar –
Pa mislil nisem, da ljubezni sreče
Užívati ne smem – nikdar!*

*Kot slapa gorskega valovi jezni
Poljó ob srci mi skrbi,
Bolestno kopernel sem po ljubezni,
Sedaj ljubezen me morí!*

*In za svobódo sem razvémal brate.
Za naše pravo, našo kri;
Saj rod svoj ptice ljubijo krilate,
Le mi, da robje smo vse dni!*

*Na Kávkaz skalni vkuj me v trdo jeklo,
Pokôplji v hladno me morjé:
Oj, svet, gorjé me tvoje bode peko,
A še ljubilo bo srcé!*

V primerjavi s prejšnjo pesmijo, ki izžareva popolno erotično predanost, se tukaj – kljub uvodni omembi »strastnega« objema – že nakazuje odpoved ljubezni, ki spominja na skoraj istočasne gregorčičevske bolestne dileme, na stritarjansko svetobolje, vmes pa je – nekoliko neorgansko – vpleteno slovansko svobodoljubje. Vendar bolestne in svetobolne prvine niso samo od Gregorčiča in Stritarja privzete, ampak so bile v Ušeničnikovi melanholični naravi prvinsko navzoče. Tudi v tej pesmi so verzi po obliki enako čisti in preprosti, čeprav se v njeni vsebini že nakazuje prepletanje emocionalnih in racionalnih prvin, ki bodo v Ušeničnikovih pesmih sčasoma prevladale.

Razumemo tudi, zakaj se mladi alojzijeviščnik pod te pesmi ni podpisal s pravim imenom: za tako »pohujšljive« pesmi bi ga lahko izključili iz Alojzijevišča, kajti pesmi so bile »takšne, da bi pred sodnim stolom Mahničeve kritike ne mogle najti usmiljenja.«² V samem Alojzijevišču takrat sicer še ni vladal pretirano strog režim, saj so dijaki lahko brali liberalni Slovenski narod, mladi Ušeničnik pa je skoraj ob istem času v alojzijeviških *Domačih vajah* lahko objavljajl prevode grškega erotičnega pesnika Anakreonta in o njem v isti rokopisni reviji napisal tudi svojo prvo literarno razpravo.

Ni čudno, da je na mladega pesnika postal pozoren njegov poljanski rojak, sedemnajst let starejši, takrat že uveljavljeni pisatelj Ivan Tavčar, ki je nadarjenemu dijaku po maturi skušal priskrbeti štipendijo za študij na Dunaju.

V času po maturi se je Ušeničnik znašel kot Herakles na razpotju. Gotovo so bili počitniški poletni meseci odločilnega pomena za njegovo nadaljnjo pot. Čeprav nam je o tem le malo znanega, si lahko mislimo, kako je v sebi bojeval hude notranje boje: na eni strani ga je mikal svetovljanski cesarski Dunaj, na drugi ga je kot srce krščanstva vabil Rim. Njegovi biografi to odločilno obdobje prese-

2 Strle, Ob stoletnici rojstva, str. 177.

Njeno ime.

Dekletce ja delo sinovi,
Da teše naj njeno izpekano ime,
Ime mi ljubezni ne vrši,
Ljubezni altar je le - zvesto srce!'

Dekletce, ~~le~~ res ja, da te tebi
Privablja nedolžno me troja srce:
Le pot najin vede vsaksebi,
Ostalo mi bude le - mehko ime!'

L. j.

Ušeničnikova mladostna neobjavljena pesem »Njeno ime«, nastala verjetno okoli leta 1888 ali še prej, ohranjena v rokopisnem oddelku Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani (MS 484).

netljivo kratko zaobidejo: Strle sicer na nekaj straneh omenja možne vplive liberalizma z versko mlačnostjo, ki ga je lahko vodila v dvome in krizo vere,³ najobsežnejši življenjepisc Pirc temu obdobju posveti komaj pet vrstic,⁴ o privlačni sili mladostne ljubezni, ki ga je v teh letih razvnela, pa oba skoraj molčita.

Vsekakor je mladi Ušeničnik v tem času doživel spreobrnitev iz pesnika v filozofa in se po hudih notranjih bojih nazadnje odločil za študij teologije.

Toda tudi po tem »spreobrnjenju« v filozofa Ušeničnik še objavlja pesmi – vseh je objavil nekaj čez sto. Kot pesnik se iz *Ljubljanskega zvona* preseli v revijo *Dom in svet*, kjer se podpisuje s psevdonimom *A. C. Slavin*. Vendar obstaja med pesniškimi prvenci, objavljenimi v *Ljubljanskem zvonu*, in verzih, ki izhajajo v *Dom in svet*, velika razlika. Prve pesmi rastejo iz prvinskih erotičnih doživetij, ki se mu spontano prelivajo v preproste štirivrstične kitice. Nasprotno pa v verzifikacijah, ki jih objavlja v *Dom in svet*, prevladujejo razumske prvine in refleksije, medtem ko se verzih v formalnem pogledu povezujejo v zahtevne obrazce soneta.

V pesniškem pogledu lahko štejemo za najplodnejše leto 1892, ko v *Dom in svet* poleg dramskega prizora *Sentimentalec*, kjer v liku naslovnega junaka Solzislava ironizira samega sebe, objavi ciklus 22 sonetov.

3 Strle, Ob stoletnici rojstva, str. 172–176.

4 Pirc, *Aleš Ušeničnik*, str. 22.

Ob svojih sonetih se Ušeničnik samokritično zaveda, da zahtevni poetični shemi ni najbolj kos; v njih najdemo precej papirnatih izrazov in mašil. V osrednji pesmi tega ciklusa shemo soneta primerja s Prokrustovo posteljo.⁵

*Sonet – podoba postelje Prokrusta!
Resnica to je, ali reč preteta,
Zakaj slovenskim pevcem brez soneta
Najlepša zbirka zdi se nekam pusta.*

*Kaj pravim vam, prisilimo mi hrusta,
Da postelj se prenaredi presneta,
Da zdaj bo stisnena in zdaj razpéta,
Kot ukazála pevecv bodo usta.*

*Če misli lepih ti ne bo iz glave,
Kar póstelj stisneš, na primer do tukaj,
Sonete pél nam pevec boš – k r n j a v e!*

*A kadar se ideja ti razblini –
Pogúm! Na péti môško se zasúkaj,
Vsaksebi brzo pósteljjo porini:*

*Povzdigovali bodo do zvezdá te,
Slavili pevca te – na glas zaúkaj!
Ki prvi pél sonete si r e p á t e.*

V zadnjem tercetu se pesnik ponaša s svojim novatorstvom: ker je prvi pel v shemi »repatega soneta«,⁶ ga bodo rojaki *povzdigovali do zvezdá*. Seveda je pesnikova samohvala zavestno ironično obarvana. Naj k temu pripomnim, da je uradna slovenistika Ušeničnikovo sonetno verzifikacijo očitno povsem prezrla in se ji tudi njegovo eksperimentiranje z *repatim sonetom* ni zdelo omembe vredno. Na mednarodnem simpoziju *Obdobja*, ki je potekal junija 1995 in je bil v celoti posvečen zgodovini in problematiki slovenskega soneta, Ušeničnik in njegov sonetni eksperiment nista nikjer omenjena – niti v referatu, ki je izrecno posvečen »odmikom od klasične oblike soneta« v času med leti 1895 in 1918 in ki sicer registrira tudi veliko manj opazne odmike od klasične oblike soneta.⁷

5 *Dom in svet* 12 (1892), str. 414, 12. sonet (z naslovom *Novi sonetje*).

6 Sonet, ki ima »rep«, s tem da mu je v drugem (v tercetnem) delu dodana še ena trivrstična kitica.

7 Prim. *Obdobja* 16, Ljubljana, 1997, str. 21–31. Referatu je dodan statistični podatek, da je v omenjenem obdobju (1895–1918) »kakšnih 20 avtorjev objavilo vsaj 400 sonetov.« Z imenom je v omenjenem obdobju navedenih 19 avtorjev, vendar Ušeničnika ni med njimi.

Kot rečeno, prinaša Dom in svet iz leta 1892 Ušeničnikovo najobilnejšo pesniško bero, ki pa hkrati pomeni slovo od poezije. Poleg že omenjenih sonetov in dramskega prizora je namreč v njej tudi več globoko doživetih pesmi v prejšnji, preprostejši maniri, iz časov Ljubljanskega zvona. Mednje sodi desetvrstična pesem, nastala pod vtisom bolečega slovesa od doma, s simbolnim naslovom **Mornar**, ki je verjetno nastala že nekaj let prej, najbrž še pred odhodom na študij v Rim.

Mornar

*Métal je ribič, lép ko dan,
Vršo je metal, rekel solzán:
Sam sem na širni zemlji, sam,
kaj je veselje, nič ne znam –
Plávajte, plávajte ribice v vršo!
Lajšajte meni usodo najtršo!*

*Danes še rad bi ribic naložil
Danes bo krsto tesár izgotovil.
Dal bom tesárju petico srebrno,
Mater polóžil bom v krsto črno,
Potlej pa šel bom proč odtód
Morda pozabim bridkih nezgod.*

Podobno, ali še bolj boleče, je ubran ciklus petih pesmi s pomenljivim naslovom **Na razpotju**, ki je najbrž prav tako nastal nekaj let pred objavo, pod vtisom slovesa od doma. V njem je ubesedil najbolj prelomno razpotje na svoji življenjski poti. Osebna bolečina veje zlasti iz uvodne pesmi tega ciklusa, ki dvakrat ogovarja nekoga s pridevkom *dragi*. Domnevam, da je Ušeničnik pri tem imel v mislih neko bitje, ki bi ga sicer moral nasloviti z besedo *draga*, a si tega kot gojenec papeškega zavoda Germanika ni mogel in ni smel privoščiti. V skladu s to domnevo sem spol pridevnika spremenil, saj ob tej drobnosti slovnični spremembi pesem vse drugače in veliko globlje zazveni.

Na razpotju

*Stisnem naj še rôko zdaj z rokó ti,
Z Bogom, draga! Lóčita se póti
Ti po stezi tej, po cesti jaz,
Kamor srca žene me ukaz!*

*V jutra sómraku trepeče dol še,
Žalostno visé nad reko olše,
V meglo je zavita naša vas –
Ceste se belí po polju pas.*

*Duše moje, glej, podoba živa,
V novo déžel pot se ji odkriva,
Resnega življenja trudna pot,
Po tej poti moram jaz odtod.*

*Z Bogom, dol, ti sanj mladostnih slika,
Z Bogom, sanje! – zor čez dol svetlika,
Luč se širi, širi se ravan,
Z Bogom, draga! Bog daj lep nam dan!*

3

Po plodoviti pesniški žetvi (1892) je Ušeničnik objavil samo še kakih 10 pesmi,⁸ v glavnem panegiričnega ali priložnostnega značaja, poleg tega pa tudi več klasično izklesanih poetičnih prevodov, med drugim 33. spev Dantejeve Božanske komedije, po en Tassov, Petrarkov in Michelangelov sonet, nekaj spretno rimanih sekvenc iz Rimskega misala, v razpravah pa je poslovenil tudi več odlomkov iz Sofoklovih tragedij in Horacijevih od. Toda, o Ušeničnikovem prevajanju poezije, ki se ga je loteval že kot gojenec Alojzijevišča, in njegovem odnosu do prevajalske umetnosti nasploh, bom podrobneje raje spregovoril ob drugi priložnosti, morda na prevajalskem simpoziju.

V središču njegovega zanimanja in mnogoterih dejavnosti je sčasoma vse bolj in nazadnje popolnoma prevladala filozofija. Kljub temu Ušeničnik nikoli, tudi ko je predaval sholastično in neotomistično filozofijo, ni mogel povsem zatajiti pesnika v sebi. Celó v strogo znanstvenih razpravah srečujemo poglavja, ki so – bolj kot z ostrino eksaktne znanosti – napisane z umetniško intuicijo in bogatim in barvitim pesniškim besednjakom. Takšno je npr. zadnje poglavje razprave *O duševnosti*, z naslovom *Spomin*,⁹ kjer podaja presenetljivo doživetje, po moji sodbi doslej najbolj prodorno interpretacijo soneta *Življenje ječa*, res pravo «sopoezijo» tej Prešernovi najgloblji sonetni umetnini.

V največji meri velja vse omenjeno zlasti za Ušeničnikovo najbolj izvirno in najbolj berljivo modroslovno knjigo, *Knjigo o življenju*, ki se mu je porodila iz tesnobnega doživetja gorja in zla med 1. svetovno vojno. O priljubljenosti te knjige govori že sólo dejstvo, da je bila najmanj sedemkrat ponatisnjena in prevede-

8 Prim. prevode pod številkami 1204–1213 v bibliografiji (Pirc, *Aleš Ušeničnik*, str. 418–419).

9 Prim. Ušeničnik, *Izbrani spisi* VIII, str. 273–292.

na v več tujih jezikov (hrvaščino, nemščino, češčino). Knjigo je zaključil s poglavjem *Življenje našega življenja*, v katero je vgradil pesniško parafrazo nekaterih najlepših strani iz Avguštinovih *Izpovedi* – opis materine smrti v Ostiji in ob tem opis hrepenenja po najlepši Lepoti: *Pozno sem te vzljubil, o Lepota, odnekad in večno mlada, pozno sem te vzljubil. ...* Za skladen zaključek je knjigi dodal še svojo najlepšo prevodno umetnino, prepesnitev *Sončne pesmi* Franciška Asiškega.

Knjiga o življenju bolj spominja na Platonove dialoge kot na tomistične razprave, bližja je pretresljivi Avguštinovi izpovedi kot pa težnji po brezosebni racionalni objektivnosti Tomaža Akvinskega. V njej mu kot najmočnejši dokaz za Božje bivanje velja Platonov argument o anamnezi, ki ga sicer označuje za »lepo zмотo«, pa vendar svoja najmočnejša izvajanja gradi ravno ob tej zmoti, ko jo oblikuje s cankarjansko lirizirano dikcijo:

*Platon je mislil, da je človeška duša nekdaž zrla božjo resničnost in da je od tod v njej tisto večno koprnjenje. To je bila lepa zмотa. Ko bi bila duša kdaj zrla neustvarjeno božjo lepoto, bi ji bila poslej zemlja brez nje pekel. Ne, zrla tiste osrečujoče resničnosti še ni, a ustvarjena je zanjo, zato je v duši tako nemirno koprnjenje po njej. V duši zveni kakor pesem o blaženi sreči iz nebes, pesem, ki jo je duši pela stvarnica, ko jo je vselila v zemeljsko stvar.*¹⁰



Posnetek s prireditve *Aleš Ušeničnik v očeh sodobnikov*, ki je bila v Poljanah, 7. decembra 2008.

Od leve proti desni: Kajetan Gantar, Janez Juhant, moderatorka in Stane Granda.

(foto: Izidor Jesenko)

10 Knjiga o življenju. *Izbrani spisi* X, str. 145.

Tako kakor Goethejev Faust bi lahko tudi Aleš Ušeničnik o sebi izjavil: »*Zwei Seelen wohnen, ach, in meiner Brust.*« Dve duši bivata v njegovih prsih – duša pesnika in duša modroslovca. Zato nas ne preseneča, da najdemo med zapiski njegovih predavanj velikokrat prave poetične bisere. Znal je biti bleščeč esejist, znal je biti nepristranski in prizanesljiv, pa hkrati ustvarjalen ocenjevalec prevodov najglobljih filozofskih razprav in najlepših pesniških umetnin, npr. Homerjeve Iliade, Platonovega Fajdona in Avguštinovih Izpovedi. Znal pa je biti tudi polno krven besedni umetnik, zato je v svojih spisih toliko prostora in pozornosti odmerjal poetični stilizaciji in jezikovni lepoti. Tako kot v lepoti stvarstva je tudi v lepoti besede videl »smehlaj božje lepote«.

Kakšna sreča za slovenščino, da je našla filozofa, ki je s takim pesniškim posluhom oblikoval svoje najgloblje misli in jih prelival v klasično izklesane in skladno ubrane besede!

LITERATURA:

Obdobja 16. Ljubljana, 1997, str. 21–31.

Ogrin, Matija (ur.), Juhant, Janez (ur.): *Aleš Ušeničnik, Čas in ideje. 1868–1952*. Zbornik razprav s simpozija SAZU ob 50. obletnici smrti. Celje : Mohorjeva družba, 2004.

Pirc, Jožko: *Aleš Ušeničnik in znamenja časov*. Ljubljana : Družina, 1986.

Strle, Anton: Ob stoletnici rojstva doktorja Aleša Ušeničnika. V: *Bogoslovni vestnik* 20, Ljubljana : Družina, 1968.

Ušeničnik, Aleš: *Izbrani spisi I–X*. Ljubljana : Jugoslovanska knjigarna, 1939–1941.